

Kancelaria APLAW Artur Piechocki
ul. Solec 22
00-410, Warszawa
T: +48 606 294 306
E: artur.piechocki@aplaw.pl
www.aplaw.pl

ZARYS OCHRONY PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ W POLSCE

**Publikacja przygotowana dla Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu (PAIH)
przez prawników kancelarii APLAW Artur Piechocki**

Autorzy publikacji:

Artur Piechocki, radca prawny
artur.piechocki@aplaw.pl

Daniel Siciński, aplikant radcowski
daniel.sicinski@aplaw.pl

Własność intelektualna obejmuje różne aspekty twórczej działalności człowieka, w tym również rozmaite rezultaty jego działalności intelektualnej. Ochrona własności intelektualnej jest szczególnie istotna w dobie globalizacji i rosnącej konkurencyjności. W takim otoczeniu przewagę uzyskują przedsiębiorcy opierający swoją działalność na innowacyjnych rozwiązaniach. Świadomość w zakresie możliwości ochrony praw własności intelektualnej, połączona z ich efektywnym zarządzaniem, pozwala na skuteczne wdrażanie nowych rozwiązań biznesowych i czerpanie znaczących korzyści z ich eksploatacji. Dobra niematerialne stanowią często najcenniejszy składnik majątku przedsiębiorstwa, wobec czego równie istotne jest zapewnienie należytej ochrony wprowadzanym innowacjom. Znajomość regulacji prawnych chroniących własność intelektualną pozwala także ograniczyć ryzyko związane z nieświadomym naruszeniem praw innych uczestników rynku.

Ponieważ w działalności każdego przedsiębiorcy niezmiernie istotna jest wiedza w zakresie praw własności intelektualnej, celem niniejszej publikacji jest przedstawienie w zarysie modelu ochrony tych praw w polskim porządku prawnym.

1. Podstawa prawna

Podstawowymi aktami prawnymi zawierającymi regulację praw własności intelektualnej w Polsce są:

- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz
- Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej.

Wymienione akty prawne zawierają, m.in. uregulowania dotyczące ochrony utworów, przedmiotów praw pokrewnych, a także wynalazków, wzorów przemysłowych i użytkowych oraz znaków towarowych. Ochroną mogą być ponadto objęte bazy danych, a także know-how i tajemnice przedsiębiorstw, a podstawę w tym zakresie stanowią przede wszystkim:

- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych,
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, a także
- Kodeks cywilny.

W Polsce obowiązuje ponadto szereg aktów prawnych Unii Europejskiej oraz umów międzynarodowych odnoszących się do ochrony własności intelektualnej.

2. Prawa autorskie

Polskie prawo autorskie reguluje ochronę utworów oraz przedmiotów praw pokrewnych.

Utwory korzystają w Polsce z ochrony prawnoautorskiej, jeśli stanowią przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze. Ochronie podlega więc każdy wyraz unikalnej i niepowtarzalnej twórczości ludzkiej. Utwory podlegają ochronie niezależnie od ich wartości artystycznej, przeznaczenia lub sposobu wyrażenia, a także od wysiłku, umiejętności i wiedzy twórcy czy też poczynionych na utwór nakładów. Przy spełnieniu tych przesłanek utworami chronionymi będą przykładowo zarówno dzieła plastyczne, fotograficzne, architektoniczno-urbanistyczne, muzyczne, jak również programy komputerowe czy bazy danych. Monopol prawnoautorski przyznaje uprawnionemu wyłączność w zakresie korzystania z utworu w każdej formie, w tym odpłatnego udostępniania go innym.

Istotną cechą charakterystyczną polskiego systemu ochrony prawnoautorskiej, odróżniającą go np. od systemu anglosaskiego, jest brak obowiązku spełnienia jakichkolwiek wymogów formalnych dla przyznania ochrony, w tym do zamieszczenia na utworze oznaczenia świadczącego o prawach autorskich (np. © lub *all rights reserved*). Na gruncie polskiego prawa wystarczające jest samo ustalenie utworu, a więc jego uzewnętrznienie przez twórcę w jakiegokolwiek postaci.

Skuteczne zarządzanie prawami autorskimi wymaga uwzględnienia granic przyznanej przez prawo ochrony. Nie podlegają bowiem ochronie sama idea oraz pomysł na utwór, a także informacje w nim zawarte. Również przepisy o dozwolonym użytku osobistym i publicznym pozwalają w określonych sytuacjach na eksploatację utworu bez zgody twórcy.

W praktyce istotny jest podział pomiędzy przysługującymi twórcy prawami autorskimi majątkowymi i osobistymi. Tylko bowiem te pierwsze mogą być przedmiotem obrotu, a więc mogą być przenoszone i licencjonowane. W pewnych przypadkach mogą one powstać na rzecz innych podmiotów niż twórca (np. pracodawcy). Również tylko ochrona praw majątkowych jest ograniczona w czasie i obowiązuje przez 70 lat, co do zasady, od daty śmierci twórcy.

Prawa autorskie osobiste, obejmujące np. prawo do oznaczania utworu swoim nazwiskiem, prawo do integralności utworu lub decydowania o pierwszym udostępnieniu, przysługują natomiast zawsze samemu twórcy, który nie może się ich zrzec, nie mogą być przenoszone oraz obowiązują także po jego śmierci. Przy konstruowaniu umów prawnoautorskich należy więc pamiętać o tym rozróżnieniu, a poza samym przeniesieniem praw lub udzieleniem licencji do korzystania z utworu należy uregulować kwestię wykonywania praw osobistych przez twórcę.

Oprócz utworów prawo autorskie przyznaje również ochronę przedmiotom praw pokrewnych, a więc artystycznym wykonaniom, fonogramom, wideogramom, nadaniom programów, pierwszym wydaniom oraz wydaniom naukowym i krytycznym. W odróżnieniu od utworów ochroną w przypadku tych praw objęte są jedynie pola eksploatacji wyraźnie wymienione w przepisach. Prawa te nie powstają na rzecz twórcy, ale co do zasady na rzecz producenta danego dobra niematerialnego. Od utworów różnią się one także odmiennie ukształtowanym okresem ochrony, wynoszącym, w zależności od prawa, od 25 do 50 lat od daty sporządzenia lub pierwszego rozpowszechnienia przedmiotu ochrony.

W Polsce funkcjonuje kilkanaście organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi, zrzeszających twórców, wykonawców, producentów oraz organizacje radiowe i telewizyjne. Na podstawie umów zawieranych z uprawnionymi są one upoważnione do zarządzania powierzonymi im prawami autorskimi i do ich ochrony. Organizacje te przede wszystkim udzielają licencji na korzystanie z utworów objętych zarządem, pobierają stosowne wynagrodzenie, a następnie dokonują podziału uzyskanych środków pomiędzy uprawnionych.

3. Prawa własności przemysłowej

Ochrona własności przemysłowej w Polsce obejmuje:

- wynalazki,
- wzory użytkowe,

- wzory przemysłowe,
- znaki towarowe,
- oznaczenia geograficzne oraz
- topografie układów scalonych.

W praktyce największe znaczenie mają pierwsze cztery kategorie dóbr niematerialnych, wobec czego zostaną one bliżej omówione.

Wspólną cechą praw ochronnych własności przemysłowej jest zagwarantowanie uprawnionemu możliwości wyłącznego korzystania z przedmiotu ochrony w sposób zarobkowy lub zawodowy w całej Polsce. Monopol ten uzyskiwany jest poprzez dopełnienie stosownych formalności obejmujących zgłoszenie do właściwego organu, przejście procedury rejestracyjnej oraz regularne uiszczanie opłat przez cały okres ochrony.

W celu uzyskania ochrony z patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy, prawa ochronnego na znak towarowy oraz prawa z rejestracji wzoru przemysłowego stosowny wniosek powinien być złożony do polskiego Urzędu Patentowego, przy czym możliwe jest również zgłoszenie w formie elektronicznej. W procedurze rejestracji zgłaszający może uczestniczyć osobiście lub za pośrednictwem pełnomocnika, którym co do zasady może być tylko rzecznik patentowy, jednak w przypadku rejestracji znaku towarowego – również adwokat lub radca prawny.

Pierwszeństwo w uzyskaniu ochrony przysługuje podmiotowi, który jako pierwszy dokona zgłoszenia w Urzędzie Patentowym, przy czym, na zasadach określonych w umowach międzynarodowych, pierwszeństwo może być oznaczone również od wcześniejszego momentu.

Prawa własności przemysłowej mogą być przedmiotem obrotu. Przeniesienie praw wymaga zachowania formy pisemnej, a w przypadku patentu oraz prawa ochronnego na znak towarowy konieczne jest ponadto dokonanie wpisu nowego uprawnionego do rejestru. Na podobnych zasadach istnieje możliwość licencjonowania praw, przy czym wpis licencjobiorcy do rejestru jest fakultatywny.

3.1. Patent oraz wzór użytkowy

Ochrona patentowa przyznawana jest nowym rozwiązaniom o charakterze technicznym posiadającym poziom wynalazczy oraz nadającym się do przemysłowego zastosowania. W celu przyznania ochrony wynalazek nie może więc być częścią istniejącego stanu techniki, a także nie może, w sposób oczywisty dla znawcy, z niego wynikać. W przypadku jeśli rozwiązanie nie spełnia powyższych wymogów, istnieje możliwość uzyskania prawa ochronnego na wzór użytkowy, za który uważa się nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci. Wzór musi więc tylko pozwalać na osiągnięcie celu o praktycznym znaczeniu przy

Kancelaria APLAW Artur Piechocki
ul. Solec 22
00-410, Warszawa
T: +48 606 294 306
E: artur.piechocki@aplaw.pl
www.aplaw.pl

wytwarzaniu lub korzystaniu z wyrobów, natomiast zawarte w nim rozwiązanie nie musi być nowatorskie.

Okres ochrony wynalazku wynosi 20 lat, zaś wzoru użytkowego 10 lat od daty dokonania zgłoszenia w Urzędzie Patentowym. W przypadku produktów leczniczych możliwe jest także przedłużenie ochrony patentowej o dalsze 5 lat poprzez przyznanie uprawnionemu dodatkowego prawa ochronnego.

Poza ochroną na terytorium Polski wynalazek może również uzyskać ochronę na poziomie europejskim i międzynarodowym. Poprzez zgłoszenie do Urzędu Patentowego możliwe jest uzyskanie patentu europejskiego, umożliwiającego ochronę wynalazku w ponad 30 krajach europejskich, a także patentu międzynarodowego, na podstawie układu o współpracy patentowej (PCT) obejmującego 148 państw.

3.2. Znak towarowy

Znaki towarowe stanowią cenne dobro niematerialne każdego przedsiębiorstwa. Pozwalają identyfikować produkty i usługi przedsiębiorcy oraz ułatwiają odróżnienie ich od oferty konkurentów. Dzięki temu znaki towarowe przyczyniają się do kreowania marki oraz wizerunku przedsiębiorcy oraz umożliwiają promowanie oferowanych towarów i usług.

Prawo ochronne na znak towarowy (lub znak usługowy w przypadku oznaczenia nim świadczonych usług) udzielane jest dla każdego oznaczenia towarów, które może być przedstawione w sposób graficzny. Katalog oznaczeń jest więc otwarty, przy czym najczęściej przyjmują one formę wyrazów lub zdań, rysunków, dźwięków i melodii, form przestrzennych (np. kształt towaru lub opakowania) lub też kombinacji tych elementów. Przyznanie ochrony uwarunkowane jest również odróżniającym charakterem znaku, co oznacza, że musi on umożliwiać odróżnienie w obrocie towarów uprawnionego do znaku od towarów innych przedsiębiorców.

W przypadku prowadzenia działalności w kilku krajach Unii Europejskiej korzystnym rozwiązaniem jest rejestracja znaku towarowego w Unii Europejskiej. Jedna rejestracja dokonana w Urzędzie Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) w Alicante umożliwia uzyskanie ochrony we wszystkich 28 państwach członkowskich.

Uzyskana w Polsce ochrona na znak towarowy może również uzyskać charakter międzynarodowy, poprzez rozszerzenie jej na wybrane kraje będące uczestnikami tzw. systemu madryckiego. Administratorem tego systemu jest Biuro Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) z siedzibą w Genewie.

Ochrona znaku towarowego krajowego jak i europejskiego trwa przez 10 lat od momentu jego zgłoszenia, przy czym jest możliwość jej przedłużania o kolejne 10-letnie okresy ochronne. W przypadku znaku międzynarodowego ochrona trwa przez lat 20 i może być przedłużana w analogiczny sposób.

3.3. Wzór przemysłowy

Prawa z rejestracji wzoru przemysłowego udziela się dla ochrony nowej postaci wytworu, a więc każdego przedmiotu wytworzonego w sposób przemysłowy lub rzemieślniczy. Nowa postać wytworu powinna mieć charakter indywidualny, a więc musi wywoływać na odbiorcach wrażenie odmienne od wzorów wcześniej udostępnionych, co może być osiągnięte poprzez stworzenie unikalnej struktury, układu linii, konturu, właściwości powierzchni, rysunku, ornamentu czy kolorystyki. Prawo to pozwala przedsiębiorcom na objęcie ochroną oryginalnego kształtu i wyglądu ich produktów, umożliwiając tym samym zakazanie konkurentom kopiowania stworzonego designu. Ochroną można objąć przykładowo wygląd mebli, ubrań, ozdobnych czcionek czy też produktów wykorzystywanych w budownictwie.

Podobnie jak w przypadku znaków towarowych istnieje możliwość zgłoszenia do EUIPO wniosku o udzielenie wspólnotowego wzoru przemysłowego umożliwiającego uzyskanie ochrony na terenie całej Unii Europejskiej.

Udzielone w Polsce prawo z rejestracji wzoru przemysłowego może uzyskać zasięg międzynarodowy poprzez rozszerzenie ochrony na większą liczbę państw – stron porozumienia haskiego w sprawie międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych. Wymagane jest przy tym przejście przez procedurę rejestracyjną prowadzoną przed Biurem Międzynarodowym Światowej Organizacji Własności Intelektualnej w Genewie (WIPO).

W przypadku zgłoszenia wzoru w Polsce prawa z rejestracji wzoru (zarówno krajowe, jak i wspólnotowe, i międzynarodowe) udzielane są na maksymalny okres 25 lat, przy czym jest on podzielony na 5-letnie okresy ochronne, wymagające wnoszenia odrębnych opłat.

4. Bazy danych

Na gruncie polskiego prawa ochronie podlegają również bazy danych, a więc zbiory danych lub innych elementów, uporządkowanych według określonej systematyki i metody oraz indywidualnie dostępnych. Nie chodzi przy tym tylko o bazy elektroniczne, ale wszelkie zbiory i kompilacje danych, bez względu na sposób ich porządkowania i udostępniania. Ochrona baz danych przysługuje niezależnie od dokonania jakichkolwiek formalności, a prawa do bazy mogą być przedmiotem obrotu.

Bazy danych mogą podlegać ochronie na takiej samej zasadzie jak utwory, przy czym wymagany jest wówczas oryginalny i twórczy dobór oraz zestawienie elementów składających się na bazę. Wówczas jednak ochronie nie podlegają informacje zawarte w bazie, a tylko jej struktura. Monopol w zakresie wykorzystywania zawartych w bazie informacji przyznaje tzw. prawo *sui generis*, które przysługuje producentowi bazy, w przypadku istotnego, co do jakości lub ilości, nakładu inwestycyjnego w celu sporządzenia, weryfikacji lub prezentacji jej zawartości.

Producentowi bazy przysługuje wyłączne prawo do pobierania danych z bazy oraz ich wtórnego wykorzystania w całości lub istotnej części, przy czym jest ono ograniczone prawem dozwolonego użytku. Ochrona praw producenta bazy trwa co do zasady 15 lat od momentu jej sporządzenia, przy czym termin ten zaczyna biec ponownie od momentu dokonania w bazie istotnej zmiany. Taka konstrukcja często pozwala na objęcie ochroną danych zawartych w bazie przez nieograniczony czas.

5. Nazwy domen internetowych

Prowadzenie strony internetowej przedsiębiorstwa jest dzisiaj niezbędnym wymogiem skutecznego prowadzenia działalności gospodarczej. Odpowiednio dobrana nazwa domeny stanowi przez to dużą wartość dla przedsiębiorcy, gdyż przyczynia się do ułatwienia konsumentom dotarcia do jego oferty.

Ponieważ nie mogą funkcjonować równorzędnie dwie takie same nazwy domen, w praktyce często dochodzi do naruszenia praw przedsiębiorcy poprzez wykorzystywanie nazw domen internetowych zawierających znaki towarowe, nazwę przedsiębiorcy, produktów lub usług oferowanych przez konkurenta. Działania te mogą mieć na celu wykorzystanie popularności marki konkurenta i przejęcie części jego klientów, wprowadzenie w błąd co do działalności konkurentów lub oferowanych przez nich towarów, blokowanie rejestracji nazwy domeny przez konkurenta czy też chęć sprzedaży zarejestrowanej nazwy domeny po zawyżonej cenie.

W Polsce nie obowiązuje akt prawny wprost regulujący prawa przedsiębiorców do nazw domen internetowych, jednakże taka ochrona jest wywodzona z innych przepisów prawa. W przypadku wykorzystania w nazwie domeny zarejestrowanego znaku towarowego konkurenta istnieje możliwość zakazania korzystania z takiej nazwy domeny w oparciu o prawo ochronne do tego znaku. Jeśli działanie abonenta nazwy domeny wprowadza w błąd, co do tożsamości przedsiębiorcy lub co do pochodzenia towarów lub usług, bądź jeśli powoduje blokowanie dostępu do rynku, istnieje możliwość osiągnięcia podobnego rezultatu na podstawie przepisów o zakazie nieuczciwej konkurencji. Wykorzystywanie w nazwie domeny firmy innego przedsiębiorcy może być również zakazane na podstawie przepisów polskiego Kodeksu cywilnego.

Warto przy tym odnotować, iż wszelkie spory powstałe na tle rejestracji nazw domen internetowych mogą być w Polsce rozstrzygane polubownie, m.in. za pośrednictwem Sądu Polubownego ds. Domen Internetowych przy Polskiej Izbie Informatyki i Telekomunikacji (PIIT). Samo postępowanie przed sądem jest odformalizowane, a przez to znacznie szybsze niż przed sądami powszechnymi, a strony mają możliwość wyboru arbitrow wśród wybitnych ekspertów w tej materii.

Kancelaria APLAW Artur Piechocki
ul. Solec 22
00-410, Warszawa
T: +48 606 294 306
E: artur.piechocki@aplaw.pl
www.aplaw.pl

6. Odpowiedzialność za naruszenie praw własności intelektualnej

Zarówno naruszenie praw autorskich, jak i praw własności przemysłowej wiąże się z możliwością dochodzenia roszczeń cywilnoprawnych i odpowiedzialnością karną naruszcyciela. Penalizowane są w szczególności: przywłaszczanie autorstwa utworu (plagiat), nieuprawnione rozpowszechnianie utworu, usuwanie zabezpieczeń DRM, naśladowanie i podrabianie chronionych oznaczeń, a także usuwanie cudzych oznaczeń z towarów.

Podmiot, którego prawa własności intelektualnej zostały naruszone może domagać się od naruszcyciela zaniechania naruszeń, przywrócenia stanu zgodnego z prawem i wydania bezprawnie uzyskanej korzyści majątkowej. W przypadku zawinionego wyrządzenia szkody przez naruszcyciela uprawniony może również żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych, a więc na zasadach przewidzianych w Kodeksie cywilnym lub też zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej, której wysokość jest zróżnicowana w zależności od przedmiotu ochrony.

W przypadku dochodzenia ochrony z tytułu naruszenia praw własności intelektualnej szczególnie istotna jest możliwość wykorzystania środków prawnych ułatwiających przeprowadzenie koniecznych dowodów oraz zabezpieczenie roszczeń. Dla uprawnionych ważna jest także ochrona celna przed importem towarów naruszających prawa.

The logo for APLAW, consisting of the letters 'APLAW' in a white, sans-serif font centered within a dark gray square.

www.aplaw.pl

APLaw jest polską kancelarią butikową specjalizującą się w prawie własności intelektualnej oraz nowych technologii.

APLaw została założona w 2010 r. przez radcę prawnego Artura Piechockiego, który przez wiele lat pełniąc rolę doradcy ds. prawnych i polityki domenowej rejestru PL w Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej (NASK), reprezentował Rejestr w Polsce i w organizacjach międzynarodowych.

Artur Piechocki jest współzałożycielem oraz członkiem rady Sądu Polubownego ds. Domen Internetowych przy Polskiej Izbie Informatyki i Telekomunikacji (PIIT), oraz współtwórcą orzecznictwa domenowego w Sądzie Arbitrażowym przy Krajowej Izbie Gospodarczej (KIG). Ponadto, jest ekspertem Europejskiej Agencji ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji (European Network and Information Security Agency – ENISA) w zakresie doradztwa regulacyjnego, ochrony prywatności i danych osobowych. Współpracuje również z Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN) oraz Światową Organizacją Własności Intelektualnej (WIPO), a w przeszłości Council of European National Top Level Domain Registries (CENTR). Był także uczestnikiem spotkań Międzynarodowej Unii Telekomunikacyjnej (ITU), a obecnie jest współpracownikiem Fundacji Bezpieczna Cyberprzestrzeń.

Kluczowe obszary doradztwa prawnego:

- prawo technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT)
- ochrona prywatności i danych osobowych
- prawo własności intelektualnej
- prawo własności przemysłowej
- prawo mediów
- gry komputerowe
- prawo konkurencji i ochrona konsumentów
- usługi dla inwestorów zagranicznych

Informacje zawarte w niniejszym opracowaniu nie stanowią porady prawnej i są prawdziwe i aktualne w chwili skierowania do publikacji. Kancelaria APLAW nie ponosi odpowiedzialności za skutki wykorzystania tej informacji bez uprzedniej analizy danego stanu faktycznego. W przypadku potrzeby zasięgnięcia opinii prawnej zapraszamy do kontaktu z autorami publikacji.